

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 27.11.2013 г.
COM(2013) 822 final

2013/0408 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

**относно процесуалните гаранции за децата, заподозрени или обвиняеми по
наказателни производства**

{SWD(2013) 480 final}

{SWD(2013) 481 final}

{SWD(2013) 492 final}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

1. С настоящото предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета се цели установяването на общи минимални стандарти в целия Европейски съюз относно правата на децата, заподозрени или обвиняеми по наказателно производство, и децата, срещу които има производство по Рамково решение 2002/584/ПВР („производство по европейска заповед за арест“).
2. Стокхолмската програма¹ постави силен акцент върху укрепването на правата на лицата в наказателните производства. В точка 2.4 от нея Европейският съвет прикани Комисията да представи предложения, с които да се въведе поетапен подход за укрепване на правата на заподозрените и обвиняемите чрез въвеждането на общи минимални стандарти във връзка с правото на справедлив съдебен процес. Тази мярка е също така част от Програмата на ЕС за правата на детето, за която допринесоха Европейският парламент, Комитетът на регионите, Европейският икономически и социален комитет и Съветът на Европа, както и ключови заинтересовани страни като УНИЦЕФ, омбудсмани по въпросите на децата в държавите членки и гражданското общество².
3. Досега са приети три мерки: Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство³, приета през октомври 2010 г., Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно правото на информация в наказателното производство⁴, приета през май 2012 г., и Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане⁵. Мерките относно правото на временна правна помощ за заподозрените или обвиняемите по време на задържането им са представени като един пакет заедно с настоящата директива и с директивата относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство.
4. С настоящата директива се установяват специфични минимални стандарти относно правата на децата, заподозрени или обвиняеми по наказателно производство. По този начин тя спомага за прилагането на Хартата, и по-специално на членове 4, 6, 7, 24, 47 и 48 от нея, почиващи на членове 3, 5, 6 и 8

¹ ОВ С 115, 4.5.2010 г., стр. 1.

² Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, 15.2.2011 г., COM(2011) 60 окончателен.

³ Директива 2010/64/ЕС относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 26.10.2010 г., стр. 1).

⁴ Директива 2012/13/ЕС относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 1.6.2012 г., стр. 1).

⁵ Директива 2013/48/ЕС относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане (ОВ L 294, 6.11.2013 г., стр.1).

от ЕКПЧ, както са тълкувани от Европейския съд по правата на човека, който в съдебната си практика е установил стандарти относно специалните гаранции за уязвимите лица, и по-специално за децата. Посочената съдебна практика предвижда наред с другото, че справедливостта на производството и правото на справедлив съдебен процес изискват лицето да бъде в състояние да разбира същността на залога при едно производство и да участва в производството, да упражнява ефективно правата си и да се ползва от защитата на неприкосновеността на личния живот. При наличието на такива условия, укрепването на процесуалните гаранции за децата следва да бъде изрично регламентирано в настоящата директива.

5. Предвидените мерки следва да се прилагат като се вземат предвид висшите интереси на детето, както е посочено в член 24 от Хартата на основните права.
6. На децата, които са заподозрени или обвиняеми, се признава качеството им на деца и при осъществяване на контакти с компетентните органи, извършващи действия в рамките на наказателното производство, те се третират винаги с уважение, достойнство и професионализъм, като към тях се проявява лично и недискриминационно отношение. Това следва да улесни и реинтегрирането на децата в обществото след като са били изправени пред системата за наказателно правосъдие. Предвидените в настоящата директива права се прилагат без дискриминация по отношение на децата, които са заподозрени или обвиняеми, като това се отнася и за статута им на пребиваване.
7. Настоящата мярка се представя заедно с Препоръка на Комисията относно процесуалните гаранции за уязвими лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство, и уязвими лица, срещу които има производство по европейска заповед за арест.
8. Правното основание на предложението е член 82, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).
9. Правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес и правото на защита са предвидени в членове 47 и 48 от Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“) и в член 6 от Европейската конвенция на основните права („ЕКПЧ“). Способността за ефективно упражняване на тези права зависи до голяма степен от способността на заподозрения или обвиняемия да следи и да участва пълноценно в производството, като тя може да е ограничена поради възраст, липса на липса на зрялост или увреждания. Това означава, че по отношение на децата и уязвимите лица е нужно да се предприемат специални мерки, за да се гарантира, че те могат да участват ефективно в производството и че могат да се ползват от правото си на справедлив съдебен процес в същата степен, както другите заподозрени или обвиняеми⁶.
10. Поради липсата на общовъзприето определение за уязвимите пълнолетни лица и с оглед на съображения, свързани с принципите на субсидиарност и пропорционалност, на настоящия етап Комисията се е въздържала от разширяване на обхвата на настоящата директива спрямо уязвимите

⁶ Водещият принцип на Европейския съд по правата на човека при извършване на преценка за евентуално нарушение на член 6 от ЕКПЧ по отношение на заподозрените или обвиняемите, които може да се считат за уязвими, е да се установи дали съответното лице е било в състояние да „участва ефективно“ в съдебния процес срещу него.

пълнолетни лица. Вместо това тя ще приеме препоръка, с която държавите членки се призовават да въведат редица гаранции в полза на уязвимите лица.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОТ ОЦЕНКИТЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

11. На 23 септември 2011 г., 26 април 2012 г. и 11 декември 2012 г. бяха проведени три срещи с експерти. Представители на държавите членки, както и група от експерти от Съвета на Европа, Международната асоциация на съдиите и магистратите по дела по въпросите на младежта и семейството, Организацията на обединените нации, медицински и правни специалисти, специализирани в работата с деца, обсъдиха мерките, които биха могли да се вземат на равнището на ЕС, за да се засили защитата на децата и уязвимите пълнолетни лица в наказателното производство.
12. Комисията изготви оценка на въздействието, за да подкрепи с доводи предложението си. Докладът за оценката на въздействието е достъпен на следния адрес: <http://ec.europa.eu/governance>.

3. ПРАВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

Член 1 — Предмет

13. Предмет на директивата е въвеждането на минимални стандарти относно правата на заподозрените или обвиняемите по наказателно производство, които са деца, и правата на децата, срещу които има „производство по европейска заповед за арест“.

Член 2 — Обхват

14. Директивата се прилага по отношение на децата, като дете означава лице, ненавършило 18 години към момента, в който е станало заподозрян или обвиняем в извършването на престъпление, до приключването на производството.
15. Националните разпоредби относно възрастта за носене на наказателна отговорност от децата не се засягат от настоящата директива. Това е възрастта, на която децата стават наказателноотговорни за своите действия.
16. В някои държави членки децата, извършили деяние, квалифицирано като престъпление, не подлежат на наказателно преследване съгласно националното право, но спрямо тях са предвидени други видове производства, които могат да доведат до налагането на определени ограничителни мерки (напр. защитни мерки, образователни мерки). Такива производства не попадат в обхвата на настоящата директива.

Член 3 — Определение

17. В съответствие с инструментите на международното право⁷ всяко физическо лице на възраст под 18 години ще се счита за дете.

Член 4 — Право на информация на децата

18. Детето следва да бъде информирано незабавно за правата по настоящата директива, които са допълнение към правата, предвидени в членове 3—7 от

⁷ Член 1 от Конвенцията на ООН за правата на детето („КООНПД“).

Директива 2012/13/ЕС, освен в случаите на леки нарушения, предвидени в член 2, параграф 2 от Директива 2012/13/ЕС.

19. В случай, че дете бъде задържано, декларацията за правата, предоставена му в съответствие с член 6 от Директива 2012/13/ЕС, ще съдържа и позоваване на правата, предвидени в настоящата директива.
20. Настоящата директива следва да се прилага в съответствие със стандартите, определени с Директива 2010/64/ЕС относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство.

Член 5 — Право на информация на носителя на родителска отговорност

21. С настоящата директива се предвиждат още допълнителни гаранции по отношение на информирането на носителя на родителска отговорност или на подходящо пълнолетно лице с цел да се отчетат специфичните потребности на децата, при условие че това не възпрепятства нормалното протичане на наказателното производство срещу засегнатото лице и евентуални други наказателни производства.
22. Терминът „носител на родителска отговорност“ означава всяко лице или институция, която носи родителска отговорност за детето, съгласно определението в Регламент (ЕО) 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност.
23. Ролята на носителя на родителска отговорност е важна за осигуряването на морална и психологическа подкрепа и подходящо напътстване на детето. Носителят на родителската отговорност заема привилегирована позиция с оглед на укрепване на правата на защита на заподозряното дете (напр. да ангажира адвокат или да реши да обжалва решение). Освен това родителите носят отговорност и по закона и може да им се търси гражданска отговорност за поведението на детето.
24. Тази разпоредба отразява международните разпоредби, като Насоките на Комитета на министрите на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на децата, Правилата от Пекин и Обща забележка № 10 от 2007 г. към КООНПД относно правата на децата в правораздаването при малолетни и непълнолетни.
25. Ако информирането на носителя на родителската отговорност би противоречало на висшите интереси на детето, това право не следва да се прилага. Такъв би бил случаят например, ако носителят на родителската отговорност е бил замесен в същото престъпление като детето и е налице конфликт на интереси. В този случай ще бъде уведомено и поканено да присъства друго подходящо пълнолетно лице. Терминът „друго подходящо пълнолетно лице“ означава роднина или лице (различно от носителя на родителската отговорност), което има социални взаимоотношения с детето, и което има вероятност да контактува с властите и да даде възможност на детето да упражни своите процесуални права.

Член 6 — Право на адвокат

26. Този член гарантира задължителния достъп до адвокат за децата, заподозрени или обвинени по наказателно производство.

27. Член 6, параграф 3, буква в) от ЕКПЧ и членове 47 и 48 от Хартата гарантират правото на лицата да имат достъп до адвокат. Директива 2013/48/ЕС въвежда общи правила относно това право за всички заподозрени или обвиняеми по наказателното производство. Тя позволява обаче на заподозрените или обвиняемите да се откажат от правото си да се ползват от съдействието на адвокат. В настоящата директива се предвижда като допълнителна гаранция, че децата не могат да се отказват от това право.
28. ЕСПЧ нееднократно е подчертавал значението на съдействието, оказвано от адвокат на децата от самото начало на производството и по време на полицейския разпит, като по този начин навежда на извода, че отказ от това право може да доведе до значителни рискове за тях. Важността на достъпа до адвокат за децата се признава и във всички релевантни международни разпоредби, като Насоките на Комитета на министрите на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на децата⁸, Правилата от Пекин⁹ и Обща забележка № 10 от 2007 г. към КООНПД относно правата на децата в правораздаването при малолетни и непълнолетни¹⁰.
29. По отношение на някои леки престъпления обаче, задължителният достъп до адвокат би бил несъразмерна мярка. Това се отнася по-специално за леки пътнотранспортни нарушения, леки нарушения на общински нормативни актове от общ характер и леки нарушения на обществения ред, които в някои държави членки се считат за престъпления. За тези престъпления компетентните органи, различни от прокурора или съда, разполагащи с компетентност по наказателни дела, не е необходимо да гарантират правото на задължителен достъп до адвокат, предоставено с настоящата директива.

Член 7 — Право на лична характеристика

30. Този член гарантира, че детето има право да му бъде изготвена лична характеристика. Тя е необходима, за да се установят специфичните потребности на детето по отношение на защитата, образованието, обучението и реинтегрирането в обществото, да се определи дали и до каква степен то би имало нужда от специални мерки по време на наказателното производство. Личните особености на детето, неговата зрялост и икономическа и социална среда могат да варират значително.
31. Личната характеристика следва да се изготвя на подходящ етап от производството и най-късно преди повдигането на обвинение. Тя следва да се документира съгласно изискванията на националното законодателство.
32. Без да се накърнява разпоредбата на член 8 от Директива 2011/36/ЕС, при изготвянето на личната характеристика следва да се обръща особено внимание на децата, участвали в престъпни дейности, които те са били принудени да извършат в качеството им на жертви на трафик на хора.
33. Обхватът и съдържанието на личната характеристика могат да се адаптират в зависимост от тежестта на престъплението и наказанието, което може да бъде наложено, ако детето бъде признато за виновно за престъплението. Предвижда се например, че в случай на тежко престъпление, като грабеж или убийство, може да се наложи изготвянето на по-задълбочена характеристика.

⁸ Точки 37 (до 43).

⁹ Точка 15.1.

¹⁰ Точка 49.

34. Личната характеристика следва да се актуализира по време на цялото наказателно производство, а по-ранни характеристики на детето могат да бъдат използвани, ако са актуализирани.
35. Държавите членки могат да предвидят изключения от това задължение, когато изготвянето на лична характеристика е несъразмерна мярка като се имат предвид обстоятелствата по делото и това дали детето вече е било обект на внимание от страна на властите на държавата членка в рамките на наказателно производство. В такива случаи за обстоятелството, че не се изготвя лична характеристика следва да бъде уведомяван орган, натоварен със защитата или благосъстоянието на децата.

Член 8 — Право на медицински преглед

36. Достъпът до медицински преглед, извършван от лекар, и до подходящи медицински грижи по време на цялото задържане на детето се препоръчва от международните правни инструменти, например Обща забележка № 10 от 2007 г. към КООНПД относно правата на децата в правораздаването при малолетни и непълнолетни. Поради своята ранна възраст и физическа и психическа незрялост, децата са по-изложени на опасност от лошо отношение и здравословни проблеми, в сравнение с други заподозрени или обвиняеми. Често те може дори да не са в състояние да изразят ясно здравословните си проблеми. За осигуряване на личната им неприкосновеност, особено по време на задържане, са необходими особени грижи.
37. В случай на задържане на дете, то следва да има право на медицински преглед при поискване от страна на носителя на родителската отговорност, на подходящото пълнолетно лице или на адвоката на детето. Медицинският преглед следва да се извърши от специалист в областта на медицината.
38. При продължаване на задържането или удължаване на срока на действие на мерките, наложени спрямо детето, медицинският преглед може също така да бъде повторен.
39. Ако при медицинския преглед на детето се стигне до заключението, че предвижданите мерки по време на наказателното производство срещу детето (напр. разпит на детето, задържане) са несъвместими с общото му психическо и физическо състояние, компетентните органи следва да предприемат подходящи мерки съгласно националното право (напр. отлагане на разпита или медицинско лечение на детето). Висшите интереси на детето следва надлежно да се вземат под внимание.

Член 9 — Провеждане на разпит на деца

40. Провеждането на разпит на децата представлява ситуация, съдържаща потенциален риск, при която е възможно техните процесуални права и достойнство да не бъдат винаги зачетени и уязвимостта им може да не бъде надлежно взета под внимание.
41. За да се гарантира достатъчна защита на децата, които не винаги са в състояние да разбират съдържанието на разпитите, на които са подложени, включително по време на всички полицейски разпити, за тези разпити следва да се прави аудио-визуален запис. Би било прекомерно обаче от компетентните органи да се изисква да осигуряват аудио-визуално записване във всички случаи. Сложността на делото, тежестта на престъплението и евентуалното наказание, което може да бъде наложено, следва да бъдат надлежно вземани под

внимание. Ако обаче детето бъде задържано, разпитите винаги следва да се записват.

42. Достъп до тези записи трябва да имат само органите на съдебната власт и страните по производството, за да се гарантират тяхното съдържание и контекст. Следва да се не се позволява каквото и да било публично разпространение на тези записи. Освен това продължителността, стилът и ритъмът на провеждане на разпитите следва да се адаптират спрямо възрастта и зрелостта на разпитваното дете.

Член 10 — Право на свобода

43. Правото на свобода и сигурност на лицата е залегнало в член 5, параграф 1 от ЕКПЧ и член 6 от Хартата.
44. Съгласно международните правила, като например член 37 от КООНПД, Обща забележка № 10 от 2007 г. към КООНПД относно правата на децата в правораздаването при малолетни и непълнолетни, точка 79 и Препоръката на Комитета на министрите на Съвета на Европа¹¹, всяка форма на задържане на деца следва да се използва като крайна мярка и за най-краткия възможен срок¹².
45. Като се вземат предвид тези международни стандарти, с настоящата директива се установяват минимални правила по отношение на задържането. Те се прилагат независимо от това че държавите членки съблюдават посочените международни стандарти по отношение на задържането, и по-специално отделянето на децата от пълнолетните и достъпа до образователни мерки след постановяването на осъдителна присъда.

Член 11 — Алтернативни мерки

46. С цел избягване на задържането на деца компетентните органи следва да предприемат всички мерки, алтернативни на задържането, когато това е оправдано от висшите интереси на детето. Сред тези мерки следва да бъдат например задължението за явяване на отчет пред компетентните органи, ограничаване на контактите с определени лица или участието в терапевтично лечение или образователни мерки¹³.

Член 12 — Право на специално отношение в случай на задържане

47. В някои случаи може да е необходимо да се извърши задържане, например за да се избегне риск от манипулиране на доказателства, оказване на влияние върху свидетелите, когато съществува риск от сключване на тайни споразумения в ущърб на трета страна или има опасност от бягство и др. В такива случаи следва да се обръща особено внимание на отношението към задържаните деца.

¹¹ Препоръка Rec(2008)11 на Съвета на министрите относно европейските разпоредби за непълнолетни правонарушители, точка 59.1; Насоки на Комитета на министрите на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на децата, точка 19.

¹² Вж. Зелена книга „Укрепване на взаимното доверие в европейското съдебно пространство“, глава 5 относно децата, COM(2011) 327 окончателен, 14.6.2011 г.

¹³ Вж. член 8 от Рамково решение 2009/829/ПВР на Съвета от 23 октомври 2009 г. за прилагане между държавите членки на Европейския съюз на принципа за взаимно признаване към актове за налагане на мерки за процесуална принуда като алтернатива на предварителното задържане (ОВ L 294, 11.11.2009 г., стр. 20).

48. Наред с това, като се има предвид уязвимостта на задържаните деца, значението на семейните взаимоотношения и насърчаването на реинтеграцията в обществото, компетентните органи следва да зачитат и активно да подпомагат упражняването на правата на детето, както са заложи в международните и европейските инструменти. В допълнение към останалите права, децата следва да имат правото по-специално:
- a) да поддържат редовни и пълноценни контакти със своите родители, семейство и приятели. Ограничаването на това право не трябва никога да се използва като наказание;
 - б) да получават подходящо образование, насоки и обучение;
 - в) да се ползват от медицински грижи.
49. В съответствие с международните стандарти¹⁴ децата следва да се държат отделно от пълнолетните, за да се вземат под внимание техните потребности и уязвимост. При навършване на 18 години от задържаното дете следва да съществува възможност лицето да продължи да бъде държано отделно. За тази цел следва да се вземат под внимание конкретните обстоятелства по делото. Предвидените в настоящата директива мерки обаче, не налагат създаването на отделни места за задържане или затвори за деца.

Член 13 — Своевременно и надлежно обработване на делата

50. В производствата с участие на деца следва да се прилага принципът за спешно производство, за да се дадат бързи отговори и да се защитят висшите интереси на детето. Съдилищата следва да работят с особено внимание, за да се избегне каквото и да е риск от неблагоприятни последици върху семейните и социалните отношения на детето.

Член 14 — Право на защита на неприкосновеността на личния живот

51. Изискването за защита на неприкосновеността на личния живот на децата, заподозрени или обвиняеми по наказателно производство, произтича от международните стандарти¹⁵. Участието в наказателни производства стигматизира засегнатите лица, като особено по отношение на децата може да има пагубно въздействие върху шансовете им за реинтегриране в обществото и върху бъдещия им професионален и социален живот. Защитата на неприкосновеността на личния живот на децата, участващи в наказателното производство, е основен елемент от рехабилитацията на младежите.
52. Децата следва да бъдат съдени при закрити врати. В изключителни случаи съдът може да реши дадено съдебно заседание да се проведе при открити врати, след като вземе под внимание висшия интерес на детето.
53. Освен това, с оглед на висшите интереси на детето и неговото семейство властите следва да предотвратяват публичното разпространяване на информация, която би могла да доведе до тяхното идентифициране (напр. име и изображение на детето и членовете на неговото семейство).

¹⁴ Член 37 от КООНПД, член 13.4 от Правилата от Пекин, Насоки на Комитета на министрите на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на децата, точка IV.A.6.20.

¹⁵ Насоки на Комитета на министрите на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на децата, точка IV.A.2.6.

Член 15 — Право на достъп до съдебните заседания в полза на носителя на родителска отговорност

54. За да се гарантира оказването на подходящо съдействие и подкрепа за детето по време на съдебните заседания, следва да се осигури присъствието на носителя на родителската отговорност или на друго подходящо пълнолетно лице по член 5.

Член 16 — Право на децата да се явят лично на съдебния процес, на който се преценява вината им

55. Ако детето не присъства на съдебния процес, неговото право на защита е изложено на риск. В такъв случай обвиняемият не е в състояние да изложи пред съда своята версия за фактите, нито може да я подкрепи надлежно с доказателства. Следователно той може да бъде признат за виновен без да е имал възможност да обори доводите за постановяването на тази присъда.
56. Правото на лицето да присъства на съдебния процес срещу него или възможността за отказ от това право след уведомяването за него е особено важно за упражняването на правото на защита.
57. Съгласно член 16 държавите членки трябва да гарантират, че правото на лицето да присъства на съдебния процес срещу него се прилага за всеки процес, който има за цел да реши въпроса за вината на обвиняемия (както осъдителна, така и оправдателна присъда), в съответствие със съдебната практика на ЕСПЧ. Присъствието на детето на този етап от наказателното производство е от особено значение, като се имат предвид последиците, които той може да има.

Член 17 — Производство по европейска заповед за арест

58. Настоящата директива се прилага по отношение на деца, срещу които има производство, образувано съгласно Рамково решение 2002/584/ПВР, от момента, в който те са арестувани в изпълняващата държава. Усъвършенстването на системата на европейската заповед за арест е основен принцип от третия доклад на Комисията относно прилагането на Рамковото решение на Съвета за европейската заповед за арест¹⁶.
59. Компетентните органи в изпълняващите държави членки следва да прилагат правата, предвидени в настоящата директива. Това ще засили взаимното доверие и взаимното признаване, осигурявайки минимално равнище на защита на децата в изпълняващата държава членка, аналогично на съществуващото в издаващата държава членка.
60. Производството за изпълнение на европейската заповед за арест няма да бъде забавено, тъй като този член не засяга сроковете, определени в рамковото решение.
61. С оглед на висшите интереси на детето и в съответствие с международните разпоредби, предвиждащи че всяка форма на задържане на децата следва да се използва като крайна мярка и за най-краткия възможен срок (*вж. по-горе, член 10*), компетентните органи вземат всички мерки, за да ограничат

¹⁶ Доклад на Комисията относно прилагането от 2007 г. насам на Рамковото решение на Съвета от 13 юни 2002 г. относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите-членки — COM(2011) 175, 11.4.2011 г.

продължителността на задържането на децата, срещу които има производство по европейска заповед за арест.

Член 18 — Право на правна помощ

62. Макар настоящата директива да няма за цел да регламентира правната помощ, тя изисква от държавите членки да гарантират, че националните им режими за правна помощ осигуряват ефективното упражняване на правото на достъп до адвокат.
63. Правото на децата, които са заподозрени или обвиняеми, да се ползват от временна правна помощ, когато са задържани или срещу тях има производство по европейска заповед за арест, ще попадне в обхвата на [предложението за] Директива относно правото на временна правна помощ за заподозрените или обвиняемите в наказателното производство, които са задържани, и за издирваните лица по производство по европейска заповед за арест, както и в обхвата на [предложението за] Препоръка на Комисията относно правото на правна помощ за заподозрените или обвиняемите в наказателното производство. В посочената препоръка е направено специално позоваване на положението на децата във връзка с „проверката за наличието на средства“ и „проверката за основателност“¹⁷.

Член 19 — Обучение

64. Съдебните и правоприлагащите органи и служителите в затворите, които работят по дела, отнасящи се до деца, следва да са наясно със специфичните потребности на децата от различните възрастови групи и следва да се грижат производствата да са адаптирани спрямо тях. За тази цел те се нуждаят от подходящо обучение относно законовите права на децата и потребностите на децата от различни възрастови групи, развитието на децата и детската психология, педагогически умения, общуване с деца на всички възрасти и етапи от развитието им, както и относно децата, намиращи се в особено уязвимо положение¹⁸. Такова обучение следва да преминават и адвокатите на защитата, специализиращи в дела, по които страна са деца.
65. Лицата, които осигуряват за децата подкрепа или услуги за възстановително правосъдие, също следва да бъдат обучавани на подходящо ниво, за да се гарантира, че децата се третират с уважение, безпристрастно и професионално.

Член 20 — Събиране на данни

66. С цел осъществяване на наблюдение и оценяване на ефективността и ефикасността на настоящата директива е необходимо държавите членки да събират информация относно прилагането на правата, закрепени в нея. Събираните данни включват данни, регистрирани от съдебните и правоприлагащите органи и, доколкото е възможно, административни данни, компилирани от здравните и социалните служби.

Член 21 – Разноски

67. Разноските, произтичащи от прилагането на директивата, във връзка с изготвянето на лична характеристика, извършването на медицински преглед и

¹⁷ Вж. точки 6 и 12.

¹⁸ Това следва и от международните стандарти, като член 40, параграфи 1 и 3 от КООНПД, Насоките на Комитета на министрите на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на децата, точка 63.

изготвянето на аудио-визуални записи трябва да се поемат от държавите членки, дори в случай на осъдителна присъда за заподозряното или обвиненото дете.

Член 22 — Клауза за запазване на нивото на закрила

68. С този член се гарантира, че определянето на общи минимални стандарти съгласно настоящата директива не води до занижаване на стандартите в някои държави членки и че стандартите, установени с Хартата и ЕКПЧ остават в сила. Тъй като с директивата се въвеждат минимални стандарти, държавите членки са свободни да установят стандарти, които са по-високи от приетите в нея.

Член 23 — Транспониране

69. Държавите членки трябва да приведат в изпълнение директивата [в срок от 24 месеца след публикуването ѝ] и в същия срок трябва да изпратят на Комисията текста на разпоредбите, с които тя се транспонира в националното законодателство.
70. Държавите членки следва да нотифицират мерките си за транспониране, придружени от един или повече документи, обясняващи връзката между елементите на директивата и съответстващите им части от националните инструменти за транспониране.

Член 24 — Влизане в сила

71. С този член се предвижда, че директивата ще влезе в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

4. ПРИНЦИП НА СУБСИДИАРНОСТ

72. Целта на предложението не може да бъде постигната в достатъчна степен само от държавите членки, тъй като тя се изразява в повишаване на взаимното доверие между тях, поради което е важно да се постигне съгласие относно общи минимални стандарти в целия Европейски съюз за процесуалните гаранции за децата, заподозрени или обвиняеми по наказателни производства. Необходимостта да се предприемат действия от страна на ЕС и обяснения относно това защо ЕС е в по-благоприятно положение да предприеме действия във връзка със специалните гаранции за деца, срещу които има наказателно производство, са развити по-обстоятелствено в оценката на въздействието, придружаваща предложението за директива.

5. ПРИНЦИП НА ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

73. Предложението е в съответствие с принципа на пропорционалност, тъй като не излиза извън минимума, необходим за постигането на заявената цел на европейско равнище, и на необходимото за тази цел. Отхвърлени бяха мерките, насочени към постигане на по-голяма хармонизация на стандартите, например относно възрастта за носене на наказателна отговорност, създаването на съдилища за младежи, правила относно извънсъдебното уреждане на спорове, които биха довели до значителни промени в системите за наказателно правосъдие на държавите членки. Поради съображения за пропорционалност на действията на ЕС, с директивата не се предлага изчерпателен набор от предписания за децата в наказателното производство. С нея се установяват

само минимални стандарти, които се смятат за абсолютно необходими за постигането на целта за създаване на ефективен стандарт за защита на децата и за засилване на взаимното доверие и съдебното сътрудничество.

6. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

74. Настоящото предложение няма отражение върху бюджета на ЕС.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА**относно процесуалните гаранции за децата, заподозрени или обвиняеми по наказателни производства**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 82, параграф 2, буква б) от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет¹⁹,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите²⁰,

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

- (1) Целта на настоящата директива е да се въведат процесуални гаранции, за да се гарантира, че децата, които са заподозрени или обвиняеми по наказателно производство, са в състояние да разбират и следват производството, както и да се даде възможност на децата да упражняват правото си на справедлив съдебен процес, да се предотврати извършването на рецидиви от тях и да се спомогне за социалното им интегриране.
- (2) Чрез въвеждането на минимални стандарти относно защитата на процесуалните права на заподозрените лица или обвиняемите настоящата директива следва да засили доверието на държавите членки в системите за наказателно правосъдие на останалите държави членки и по този начин може да спомогне за постигане на по-широко взаимно признаване на присъдите и съдебните решения по наказателни дела. Такива общи минимални стандарти следва също да премахнат пречките пред свободното движение на гражданите на територията на държавите членки.
- (3) Въпреки че държавите членки са страни по Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, Международния пакт за граждански и политически права и Конвенцията на ООН за правата на детето, опитът показва, че този факт сам по себе си не винаги осигурява достатъчна степен на доверие в системите за наказателно правосъдие на другите държави членки.
- (4) Стокхолмската програма²¹ постави силен акцент върху укрепването на правата на лицата в наказателните производства. В точка 2.4 от нея Европейският съвет прикани Комисията да представи предложения, с които да се въведе

¹⁹ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

²⁰ ОВ С [...], [...] г., стр. [...].

²¹ ОВ С 115, 4.5.2010 г., стр. 1.

последователен подход²² за укрепване на правата на заподозрените или обвиняемите.

- (5) До настоящия момент са приети три мерки, а именно Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета²³, Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета²⁴ и Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета²⁵.
- (6) Настоящата директива допринася за правата на детето, като взема под внимание Насоките на Съвета на Европа за правосъдие, съобразено с интересите на децата.
- (7) На децата, които са заподозрени или обвиняеми по наказателни дела, следва да се отделя специално внимание, за да се съхрани потенциалът им за развитие и реинтеграция в обществото.
- (8) Настоящата директива следва да се прилага по отношение на децата, като дете означава лице, ненавършило 18 години към момента, в който е станало заподозрян или обвиняем в извършването на престъпление, независимо от възрастта му по време на наказателното производство и до постановяването на окончателното съдебно решение.
- (9) Настоящата директива следва да се прилага и по отношение на престъпления, извършени след навършване на 18 години от същия заподозрян или обвиняем, по които се провежда съвместно разследване или преследване по наказателен ред, тъй като те са неразривно свързани с престъпления, по които наказателното производство е било образувано срещу същото лице преди то да навърши 18 години.
- (10) В случай, че към момента, когато става заподозрян или обвиняем по наказателно производство, лицето е навършило 18 години, държавите членки се насърчават да прилагат предвидените в настоящата директива процесуални гаранции до навършване на 21 години от въпросното лице.
- (11) Държавите членки следва да определят възрастта на децата въз основа на собствените им изявления, чрез контрол на гражданското им състояние, проучване на документи и други доказателства и, ако доказателствата не са на разположение или са неубедителни — въз основа на медицински преглед.
- (12) Настоящата директива следва да се прилага като се вземат предвид разпоредбите на Директива 2012/13/ЕС и Директива 2013/48/ЕС. Информацията във връзка с леки престъпления следва да се предоставя при същите условия като предвидените в член 2, параграф 2 от Директива 2012/13/ЕС. Настоящата директива обаче предвижда и други допълнителни гаранции по отношение на информацията, предоставяна на носителя на родителска отговорност, както и задължителен достъп до адвокат, с цел да се вземат под внимание специфичните нужди на децата.

²² ОВ С 291, 4.12.2009 г., стр. 1.

²³ Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство (ОВ L 280, 26.10.2010 г., стр. 1).

²⁴ Директива 2012/13/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2012 г. относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142, 1.6.2012 г., стр. 1).

²⁵ Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 г. относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане (ОВ L 294, 6.11.2013 г., стр. 1).

- (13) В случай на задържане на дете декларацията за правата, предоставена му в съответствие с член 4 от Директива 2012/13/ЕС, следва да съдържа ясна информация за правата, с които то разполага по силата на настоящата директива.
- (14) Терминът „носител на родителска отговорност“ означава всяко лице, което носи родителска отговорност за детето, съгласно определението в Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета²⁶. Родителска отговорност означава всички права и задължения, отнасящи се до личността или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на съдебно решение, на закона или на споразумение, произвеждащо правно действие, включително правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето.
- (15) Децата следва да имат правото носителят на родителската отговорност да бъде уведомен, устно или писмено, относно приложимите процесуални права. Тази информация следва да се предоставя незабавно и с подробностите, необходими за гарантиране на справедливостта на производството и ефективното упражняване на правото на защита на детето. Ако уведомяването на носителя на родителската отговорност относно тези права би било противно на висшите интереси на детето, следва да се уведоми друго подходящо пълнолетно лице.
- (16) Децата следва да не могат да се отказват от правото си на достъп до адвокат, тъй като не са в състояние да разбират и следят напълно наказателното производство. Ето защо присъствието или съдействието на адвокат следва да бъде задължително при децата.
- (17) В някои държави членки има органи, различни от прокурор или от компетентния съд по наказателни дела, които са компетентни да налагат санкции, различни от задържане, за относително леки престъпления. Такъв е случаят например при често срещаните пътнотранспортни нарушения, които могат да бъдат констатирани при пътна проверка. В подобни случаи би било неоснователно да се изисква компетентните органи да осигурят задължителен достъп до адвокат. Когато правото на държава членка предвижда, че наказанието за леки престъпления се налага от такъв орган и е предвидено право на обжалване или друга възможност за отнасяне на делото до съд, компетентен по наказателни дела, задължителният достъп до адвокат следва да се прилага единствено за производството пред съда, образувано вследствие на това обжалване или сезиране. В някои държави членки производствата срещу деца могат да се разглеждат от прокурор, който може да налага наказания. При такива производства децата следва да имат право на задължителен достъп до адвокат.
- (18) В някои държави членки определени леки нарушения, и по-специално леки пътнотранспортни нарушения, леки нарушения на общински нормативни актове от общ характер и леки нарушения на обществения ред, се считат за престъпления. Би било прекомерно от компетентните органи да се изисква да осигуряват задължителен достъп до адвокат във връзка с такива леки нарушения. Когато съгласно правото на държавата членка за леки нарушения не може да се налага наказание лишаване от свобода, правото на задължителен достъп до адвокат следва да се прилага само за производства пред съд, компетентен да правораздава по наказателни дела.

²⁶ Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (ОВ L 338, 23.12.2003 г., стр. 1).

- (19) Децата, които са заподозрени или обвиняеми по наказателно производство, следва да имат право да им бъде изготвена лична характеристика, за да се установи какви са специфичните им потребности от гледна точка на защита, образование, обучение и социална интеграция, да се определи дали и в каква степен те биха могли да се нуждаят от специални мерки по време на наказателното производство и да се определи обхвата на наказателната им отговорност и адекватността на наказанието или образователната мярка, които да им бъдат наложени.
- (20) За да се гарантира личната неприкосновеност на арестувано или задържано дете, то следва да има достъп до медицински преглед. Медицинският преглед следва да се извършва от лекар.
- (21) За да се гарантира достатъчна защита на децата, които не винаги са в състояние да разбират съдържанието на разпитите, на които са подложени, и за да се избегне оспорването на казаното по време на разпита и съответно ненужното му повторно провеждане, на разпитите следва да се прави аудио-визуален запис. Това не се отнася за разпитите, необходими за установяване на самоличността на детето.
- (22) Би било прекомерно обаче от компетентните органи да се изисква да осигуряват аудио-визуално записване при всички обстоятелства. Сложността на делото, тежестта на престъплението и евентуалното наказание, което може да бъде наложено, следва да се вземат надлежно под внимание. В случай на задържане на детето преди постановяване на осъдителна присъда, всеки негов разпит следва да се записва с аудио-визуални средства.
- (23) Достъп до аудио-визуалните записи следва да имат само органите на съдебната власт и страните по производството. Наред с това, разпитите на деца следва да се провеждат по начин, при който се вземат под внимание възрастта и степента им на зрялост.
- (24) При вземането на решения във връзка с предоставянето на правна помощ държавите членки следва да си поставят за цел да разполагат с разпоредби, с които на децата се гарантира ефективното упражняване на правото на достъп до адвокат.
- (25) Децата са в особено деликатно положение, що се отнася до задържането. Следва да се полагат особени усилия за избягване на лишаването им от свобода поради присъщите рискове за тяхното физическо, психическо и социално развитие. Компетентните органи следва да обмислят алтернативни мерки и да налагат такива винаги, когато това е обосновано от висшите интереси на детето. Това може да включва задължение за явяване за отчет пред компетентен орган, налагане на ограничения за общуване с определени лица, подлагане на терапевтично лечение или на лечение на зависимост или участие в образователни мерки.
- (26) Когато по отношение на дете е наложена мярка за задържане, то следва да се ползва със специални мерки за защита. По-специално, то следва да бъде отделено от пълнолетните, освен ако се прецени, че висшите интереси на детето изискват това да не се прави, както е предвидено и в член 37, буква в) от Конвенцията на ООН за правата на детето. Когато задържано дете навърши 18 години, следва да съществува възможност то да продължи да бъде държано отделно, ако това е обосновано като се вземат предвид конкретните

обстоятелства по случая. Следва да се обръща особено внимание на отношението към задържаните деца с оглед на тяхната присъща уязвимост. Децата следва да имат достъп до възможности за образование, съответстващи на техните нужди.

- (27) Професионалистите, които са в пряк контакт с деца, следва да вземат под внимание специфичните нужди на децата от различните възрастови групи и следва да се грижат производствата да са адаптирани спрямо тях. За тази цел, те следва да бъдат специално обучени за работа с деца.
- (28) Децата следва да бъдат съдени при закрити врати, за да се защити правото им на неприкосновеност на личния живот и да се улесни реинтегрирането им в обществото. В изключителни случаи съдът може да реши дадено съдебно заседание да се проведе при открити врати, след като вземе под внимание висшия интерес на детето.
- (29) За да се гарантират подходящо съдействие и подкрепа за децата, носителят на родителската отговорност или друго подходящо пълнолетно лице следва да има достъп до съдебните заседания, отнасящи се за заподозряното или обвиняемото дете.
- (30) Правото на обвиняемия да присъства лично на съдебния процес се основава на правото на справедлив съдебен процес, предвидено в член 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, съгласно тълкуването на Европейския съд по правата на човека.
- (31) Правата, предвидени в настоящата директива, следва да се прилагат спрямо децата, по отношение на които е започнало производство по европейска заповед за арест, от момента на арестуването им в изпълняващата държава членка.
- (32) Всички лични характеристики, медицински прегледи и аудио-визуални записи, предвидени в настоящата директива, следва да се извършват безплатно за детето.
- (33) За осъществяването на наблюдение и оценяването на ефективността на настоящата директива е необходимо държавите членки да събират информация относно прилагането на правата, закрепени в нея. За релевантна информация се считат данните, регистрирани от съдебните и правоприлагащите органи, а доколкото е възможно, и административните данни, компилирани от здравните и социалните служби, отнасящи се до правата по настоящата директива и по-специално онези, които са свързани с броя на децата, на които е предоставен достъп до адвокат, броя на изготвените лични характеристики, броя на разпитите, за които е изготвен аудио-визуален запис, и броя на задържаните деца.
- (34) Настоящата директива утвърждава основните права и принципи, признати в Хартата на основните права на Европейския съюз и Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, включително забраната на изтезанията и на нечовешкото или унижително отношение, правото на свобода и сигурност, зачитането на личния и семейния живот, правото на неприкосновеност на личността, правата на детето, интеграцията на хората с увреждания, правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, презумпцията за невинност и правата на защитата. Настоящата директива следва да се прилага в съответствие с тези права и принципи.

- (35) С настоящата директива се установяват минимални правила. Държавите членки могат да разширят правата, установени в настоящата директива, за да осигурят по-висока степен на защита. По-високата степен на защита не следва да представлява пречка пред взаимното признаване на съдебни актове, което настоящите минимални правила имат за цел да улеснят. Степента на защита следва никога да не пада под нивото на стандартите, установени в Хартата на основните права на Европейския съюз или в Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, тълкувани в съдебната практика на Съда на Европейския съюз и Европейския съд по правата на човека.
- (36) Доколкото целите на настоящата директива, а именно установяването на общи минимални стандарти относно процесуалните гаранции за децата, заподозрени или обвиняеми по наказателно производство, не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки и следователно поради мащаба на мярката могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигане на тези цели.
- (37) [В съответствие с член 3 от Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, тези държави членки са нотифицирали желанието си да участват в приемането и прилагането на настоящата директива] ИЛИ [В съответствие с членове 1 и 2 от Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, и без да се засяга член 4 от посочения протокол, тези държави членки не участват в приемането на настоящата директива и не са обвързани от нея, нито от нейното прилагане]²⁷.
- (38) В съответствие с членове 1 и 2 от Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, Дания не участва в приемането на настоящата директива и не е обвързана от нея, нито от нейното прилагане.
- (39) В съответствие със Съвместната политическа декларация от 28 септември 2011 г. на държавите членки и на Комисията относно обяснителните документи²⁸, държавите членки се ангажираха в случаите, когато това е оправдано, да прилагат към уведомлението за мерките си за транспониране един или повече документи, поясняващи връзката между елементите на дадена директива и съответните части от националните инструменти за транспониране. Законодателят смята, че предоставянето на тези документи е обосновано по отношение на настоящата директива,

²⁷ Окончателната формулировка на това съображение в директивата ще зависи от позицията, която Обединеното кралство и Ирландия ще вземат в съответствие с разпоредбите на Протокол № 21.

²⁸ ОВ С 369, 17.12.2011 г., стр. 14.

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Предмет

С настоящата директива се въвеждат минимални стандарти относно някои права на децата, заподозрени или обвиняеми по наказателни производства, и на децата, спрямо които има процедура за предаване съгласно Рамково решение на Съвета 2002/584/ПВР²⁹ („производство по европейска заповед за арест“).

Член 2

Обхват

1. Настоящата директива се прилага по отношение на деца, срещу които е образувано наказателно производство, от момента, в който станат заподозрени или обвиняеми в извършването на престъпление до приключване на наказателното производство.
2. Настоящата директива се прилага по отношение на деца, срещу които има производство по европейска заповед за арест, от момента на арестуването им в изпълняващата държава членка.
3. Настоящата директива се прилага по отношение на заподозрените или обвиняемите по параграф 1, срещу които има наказателно производство, и по отношение на лицата по параграф 2, срещу които има производство по европейска заповед за арест, които са загубили качеството на деца в хода на производство, което е започнало докато са били деца.
4. Настоящата директива се прилага и по отношение на деца, които не са заподозрени или обвиняеми, но които в хода на разпит от полицейски или други правоприлагащи органи се превръщат в заподозрени или обвиняеми.
5. Настоящата директива не засяга националните разпоредби, в които се определя възрастта за носене на наказателна отговорност.

Член 3

Определение

За целите на настоящата директива терминът „дете“ означава лице на възраст под 18 години.

²⁹ Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г. относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 18.7.2002 г., стр. 1).

Член 4

Право на информация на децата

1. Държавите членки гарантират, че децата се информират незабавно за правата им в съответствие с Директива 2012/13/ЕС. Децата се информират също така за следните права, в рамките на същото приложно поле като правата по Директива 2012/13/ЕС:
 - (1) правото им носителите на родителската отговорност да бъдат информирани съгласно предвиденото в член 5;
 - (2) правото им на адвокат съгласно предвиденото в член 6;
 - (3) правото им на лична характеристика съгласно предвиденото в член 7;
 - (4) правото им на медицински преглед съгласно предвиденото в член 8;
 - (5) правото им на свобода и правото на специално отношение при задържане съгласно предвиденото в членове 10 и 12;
 - (6) правото им на неприкосновеност на личния живот съгласно предвиденото в член 14;
 - (7) правото им носителите на родителската отговорност да имат достъп до съдебните заседания съгласно предвиденото в член 15;
 - (8) правото им да се явяват лично на съдебния процес съгласно предвиденото в член 16;
 - (9) правото им на правна помощ съгласно предвиденото в член 18.
2. Държавите членки гарантират, че при задържане на деца декларацията за правата, която им се предоставя съгласно Директива 2012/13/ЕС, съдържа правата им по настоящата директива.

Член 5

Право на детето носителят на родителската отговорност да бъде информиран

Държавите членки гарантират, че на носителя на родителската отговорност за детето, а ако това би противоречало на висшия интерес на детето, на друго подходящо пълнолетно лице се предоставя информацията, получавана от детето съгласно член 4.

Член 6

Право на задължителен достъп до адвокат

1. Държавите членки гарантират, че децата се подпомагат от адвокат по време на цялото наказателно производство в съответствие с Директива 2013/48/ЕС. Не се допуска отказ от правото на достъп до адвокат.
2. Правото на достъп до адвокат се прилага и при наказателните производства, които могат да доведат до окончателно прекратяване на делото от прокурора след като детето е изпълнило определени условия.

Член 7

Право на лична характеристика

1. Държавите членки гарантират, че специфичните нужди на децата, свързани със защита, образование, обучение и социална интеграция, се вземат под внимание.
2. За тази цел на децата се изготвя лична характеристика. При изготвянето на характеристиката се обръща особено внимание на личността и зрелостта на детето, както и на неговата икономическа и социална среда.
3. Личната характеристика се изготвя на подходящ етап от производството и при всички случаи преди повдигането на обвинение.
4. Обхватът и съдържанието на личната характеристика могат да варират в зависимост от обстоятелствата по случая, тежестта на престъплението и наказанието, което може да бъде наложено, ако детето бъде признато за виновно по престъплението, за което е обвинено или заподозряно, както и дали детето вече е било обект на внимание от страна на компетентните органи в рамките на наказателно производство.
5. Личната характеристика се изготвя с активното участие на детето.
6. Ако елементите, които стоят в основата на личната характеристика, се променят значително, държавите членки гарантират актуализирането на характеристиката по време на цялото наказателно производство.
7. Държавите членки могат да предвидят изключения от задължението по параграф 1, когато изготвянето на лична характеристика е непропорционално като се имат предвид обстоятелствата по делото и това дали детето вече е било обект на внимание от страна на властите на държавата членка в рамките на наказателно производство.

Член 8

Право на медицински преглед

1. При задържане на дете държавите членки гарантират достъпа на детето до медицински преглед с оглед на оценяване по-специално на общото му психическо и физическо състояние с цел да се определи способността му да издържи провеждането на разпит или други следствени действия или действия по събиране на доказателства или мерките, налагани или предвиждани по отношение на детето.
2. Право да поискат извършване на медицински преглед имат следните лица:
 - а) детето,
 - б) носителят на родителската отговорност или подходящото пълнолетно лице, посочено в член 5,
 - в) адвокатът на детето.
3. Заключение от медицинския преглед се изготвя в писмена форма.
4. Държавите членки осигуряват повторното извършване на медицинския преглед, когато това се налага от обстоятелствата.

Член 9

Провеждане на разпит на децата

1. Държавите членки гарантират, че за всеки разпит на деца от полицейски или други правоприлагащи или съдебни органи, провеждан преди повдигането на обвинение, се прави аудио-визуален запис, освен ако това е непропорционално като се имат предвид сложността на делото, тежестта на престъплението и евентуалното наказание, което може да бъде наложено.
2. При всички случаи обаче, когато детето е задържано за разпита му се прави аудио-визуален запис, независимо от фазата на наказателното производство.
3. Параграф 1 не възпрепятства възможността да се задават въпроси, целящи да се установи самоличността на детето, без да се правят такива аудио-визуални записи.

Член 10

Право на свобода

1. Държавите членки гарантират, че задържането на деца преди постановяването на осъдителна присъда се прилага само като крайна мярка и за най-краткия подходящ срок. Надлежно се вземат под внимание възрастта и личното положение на детето.
2. Държавите членки гарантират, че задържането на деца преди постановяването на осъдителна присъда се преразглежда периодично от съда.

Член 11

Алтернативни мерки

1. Държавите членки гарантират, че когато са изпълнени условията за задържане, компетентните органи прибягват до алтернативни мерки, доколкото е възможно.
2. Алтернативните мерки могат да включват:
 - а) задължение детето да пребивава в определено място,
 - б) ограничаване на контактите с определени лица,
 - в) задължения за явяване за отчет пред компетентните органи,
 - г) подлагане на терапевтично лечение или на лечение на зависимост,
 - д) участие в образователни мерки.

Член 12

Право на специално отношение в случай на задържане

1. Държавите членки гарантират, че при задържане децата се държат отделно от пълнолетните, освен ако се прецени, че висшите интереси на детето изискват това да не се прави. Държавите членки предвиждат възможност, когато

задържано дете навърши 18 години, то да продължи да бъде държано отделно, ако това е обосновано, като се вземат предвид конкретните обстоятелства, свързани със задържаното лице.

2. По време на срока на задържане държавите членки вземат всички подходящи мерки за:
 - а) гарантиране и опазване на здравето и физическото развитие на детето,
 - б) гарантиране на правото на образование и обучение на детето,
 - в) гарантиране на реалното и редовно упражняване на правото на семеен живот, включително на поддържане на семейните връзки,
 - г) благоприятстване на развитието на детето и бъдещото му интегриране в обществото.

Член 13

Своевременно и надлежно обработване на делата

1. Държавите членки гарантират, че наказателните производства с участието на деца се разглеждат спешно и им се обръща надлежно внимание.
2. Държавите членки гарантират, че децата получават отношение, което е подходящо за възрастта им, специалните им потребности, зрелостта и нивото им на разбиране, и като се вземат под внимание евентуалните им затруднения в общуването.

Член 14

Право на защита на неприкосновеността на личния живот

1. Държавите членки гарантират, че наказателните производства с участието на деца се провеждат при закрити врати, освен ако изключителни обстоятелства обосновават изключение от това правило, след като надлежно са отчетени висшите интереси на детето.
2. Държавите членки гарантират, че компетентните органи вземат подходящи мерки в наказателното производство за защита на неприкосновеността на личния живот на детето и членовете на неговото семейство, включително техните имена и изображения. Държавите членки гарантират, че компетентните органи не разпространяват публично информация, която би могла да доведе до разпознаване на детето.
3. Държавите членки гарантират, че записите, посочени в член 9, параграф 1, не се разпространяват публично.

Член 15

Право на достъп до съдебните заседания в полза на носителя на родителска отговорност

Държавите членки гарантират, че носителят на родителската отговорност или друго подходящо пълнолетно лице по член 5 има достъп до съдебните заседания, в които участва детето.

Член 16

Право на децата да се явят лично на съдебния процес, на който се преценява вината им

1. Държавите членки гарантират присъствието на децата на съдебния процес.
2. Държавите членки гарантират, че когато детето не е присъствало на съдебния процес, довел до решение относно вината му, то разполага с право да се образува производство, в което то има право да участва и което позволява ново разглеждане на делото по същество, включително проучването на нови доказателства, и което може да доведе до отмяна на първоначалното решение.

Член 17

Производства по европейска заповед за арест

1. Държавите членки гарантират, че след арестуване вследствие на производство по европейска заповед за арест издирваните деца разполагат с правата по членове 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15 и 18 в изпълняващата държава членка.
2. Без да се засяга разпоредбата на член 12 от Рамково решение 2002/584/ПВР изпълняващите органи вземат всички мерки, за да ограничат продължителността на задържането на децата, срещу които има производство по европейска заповед за арест.

Член 18

Право на правна помощ

Държавите членки гарантират, че националното право относно правната помощ гарантира ефективно упражняване на правото на достъп до адвокат, както е посочено в член 6.

Член 19

Обучение

1. Държавите членки гарантират, че съдебните и правоприлагащите органи и служителите в затворите, които се занимават с дела, свързани с деца, са лица, специализирани в областта на наказателните производства, в които участват деца. Те преминават специално обучение относно законовите права на децата,

подходящи техники за провеждане на разпит, детска психология, общуване на език, пригоден спрямо детето, и педагогически умения.

2. Държавите членки гарантират, че адвокатите, защитаващи деца, също преминават такова обучение.
3. Посредством своите публични служби или чрез финансиране на организации в помощ на децата държавите членки насърчават инициативите, позволяващи на лицата, които осигуряват за децата помощ и услуги за възстановително правосъдие, да преминават подходящо обучение, чието ниво е адаптирано спрямо контактите им с децата, и да съблюдават професионални стандарти, които гарантират, че въпросните услуги се предоставят безпристрастно, с уважение и професионализъм.

Член 20

Събиране на данни

1. До [...], а след това на всеки три години държавите членки изпращат на Комисията данни, показващи как са били прилагани правата по настоящата директива.
2. Посочените данни включват по-специално броя на децата, получили достъп до адвокат, броя на изготвените лични характеристики, броя на разпитите, за които са направени аудио-визуални записи, и броя на задържаните деца.

Член 21

Разноски

Държавите членки поемат разноските, произтичащи от прилагането на членове 7, 8 и 9, независимо от изхода на производството.

Член 22

Клауза за запазване на нивото на закрила

Нищо в настоящата директива не се тълкува като ограничение или дерогация от което и да е от правата и процесуалните гаранции, предоставени съгласно Хартата, ЕКПЧ или други релевантни разпоредби на международното право и по-специално Конвенцията на ООН за правата на детето или правото на държава членка, което осигурява по-високо ниво на защита.

Член 23

Транспониране

1. Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива най-късно до [24 месеца след публикуването ѝ]. Те незабавно информират Комисията за това.

2. Когато държавите членки приемат тези мерки, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите членки.
3. Държавите членки съобщават на Комисията текста на мерките от националното законодателство, които приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 24

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 25

Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите членки в съответствие с Договорите.
Съставено в Брюксел на [...] година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател